

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Siklóssy László*

Cím: *Vidám uszó-élet a régi Pesten*

Forrás: *Pesti Hírlap*

By.

(Hely)

1926. 7. 11

(Idő)

(Köt. v. füz.)

Osztályozás

Tárgy

797.2

Hely

Idő

18. / 1926

Személy

Vidám uszó-élet a régi Pesten.

Egy angol folyóiratban panaszos hang ütötte meg füleimet: a sport már nem az, ami régen volt; a sport már nagyon elkomolyodott. Van benne igazság. Bármennyire örülünk is a nagyszerű rekordteljesítményeknek s az egész emberiséget összefogni akaró tömegsportnak, valami fájo érzéssel gondolunk vissza apáink és nagyapáink patriarkális sportolására, melyről nem emlékeztek meg ugyan a lapok, de amely elejétől végig derűbe, kacagásba, egymás szeretetébe volt öltöztetve.

A régiak sportja sem maradt vesztig; az is fejlődött, abban is volt divat. A XVIII. századi Pesten pl. lovagoltak, vadásztak, labdáztek, de nem fürdöztek. *Nem usztak és nem uszodáztak, mert nem voltak uszodák.* A pesti part u. i. egymagában nem volt valami csábító. Még nem foglalták ugyan kökeretbe, de piszkos volt az istenadta. Itt ögyelgett a vásáros népség a Duna partján s ezt a nagy folyót tekintette ingyenes szemétszállítónak.

Ha valakinek gusztusa támadt volna magára a fürdésre, elment a kedve leveleközni ezen a parton. (Csak haszontalan síhederek, „számtalan szemérem nélküli vén kamaszok” botránkoztatták meg a járókelőket s a sajtót, azért „a város közepén nemcsak a Dunában fürödtek meztelenül, de még a parton óranegyedig is kergettek egymást.”) E bajon csak az uszoda segíthetett.

Csak hogy a régi Pesten nem szerettek az emberek reszkirozni. És épen vízre, tisztaságra építsen valaki? Nem is akadt ilyen botor magánvállalkozó, amíg a katonaság nem vette kezébe a dolgot.

Igy esett, hogy a XIX. század elején nyakrafőre keletkeztek a monarchiában a katonai uszóiskolák, amelyekben pár krajcár ellenében szívesen látott vendég volt a polgári lakosság is. Elkezdődött és ötven évig tartott egy olyan vidám sport, amely valóban ritkítja párját. Idősebb urak még emlékeznek pl. a felejthetetlen Bodnár-uszodára s arra a jókedvre, sok minden tréfára, ami ott végbement.

De ez már a vég. Egyelőre még el kell mondanom, hogy a katonai vezetőség tudta mit csinál. A hancurozást nem bánta, de először megtanította uszni a társaságot. Ezt persze csak úgy tehette, hogy előbb szakképzett uszómeisteri kart létesített

Bizony, már nyolcvanöt év előtt is akadt magyar uszás-elméleti szakíró, még pedig Csillagh Károly diplomás ügyvéd, magyar udvari kamarai fogalmazó személyében, aki 1841-ben adta ki „Der philanthropische Schwimmeister oder gründlicher theoretisch-praktischer Unterricht in der edlen Schwimmkunst” című művét.

E könyvből hitelesen értesülünk, hogy miként fejlődhetett valaki nagypróbássá. Csillagh u. i. amikor már szabaduszónak vallhatta magát, először a pozsonyi uszodában kezdte el gyakorlatait, majd mikor ezt az uszodát már tizenkétszer tudta odavissza átuszni, a pesti katonai uszóiskolába jött, ahol résztvett uszókirándulásokon, amelyeken az

összes szabaduszók szakaszokra osztva uszták végig a pályát. Végül pedig letette a nagy próbát, amelyhez a Dunának Buda és Pest között való keresztüluszdását kívánták meg.

Tehát ez volt a nagy próba! Bizony nem volt csekélység, mert a Duna nagy víz még mai szabályozott állapotában is, régente pedig még szélesebb volt, mint a mai szűk kőpartok közt. Viszont érdemes volt nagypróbássá felfejlődni, mert az ilyen vezetőhely illette meg azokon a nagyszerű leuszdásokon, amelyeket vidám uszók — férfiak, nők vegyesen — rendeztek a Margitsziget alsó csucsától az uszodáig avagy egészen a Csepel-szigetig. Nagyszerű homokos zátony volt ennek végében, amíg a hetvenes években a soroksári Dunaág elzárásakor el nem kotorták. A pozsonylak uszótutja Dévénytől terjedt a pozsonyi uszodáig.

Voltak aztán naponkénti multságok. Maga az uszoda kész kaszinó volt. Itt találkozott a két testvérváros épkezláb férfiközönsége. Mind a katonai uszóiskolák, mind a polgári uszodák közhírré tették, hogy „a budaiak mindenkor az intézeti sajkákon hozattatnak át.” Itt jegyzendő meg, hogy az uszoda szót Vajda Péter találta fel, de a katonaság megmaradt a minden kétértelműséget kizáró uszóiskola mellett.

Szóval az uszodában csupa gyönyör a nagypróbás élete: gyönyörködtetve élvez maga is. Mert a legkevesebb, amit el lehet várni tőle, hogy a kisujjában (t. i. lábujjában) legyenek a következő ugrásfajok: az egyszerű és lendületes fejesugrás, húszárugrás, békaugrás, áldozati ugrás, salto mortale, cigánykerék, kettős áldozati ugrás és barrier-ugrás.

Ezekon kívül jóra való fiatalembernek illet fel-szerelve lenni a tréfás vizimulatozások ismeretével. Ilyen a karikaugrás, a vízi kerék, merev fekvés a vízen, víztaposás, bukfenc, sündisznó s a tánc a vízben. Ez utóbbira nézve tudnivaló, hogy uszással és taposással az egész francia-négyes eljárható a vízben. Igen, hölgyeim és uraim, az egész francia-négyes! Ezt méltóztassanak fox-trott-tal és charles-ton-nal utolérni!

Ha pedig minderre kedvet kap valaki, figyelemzettem az illetőt Csillagh udvari kamarai fogalmazó urnak arra a további utasítására, hogy „a víztaposás mutatványa közben igen mulatságosan lehet tüzet csiholni, dohányozni, vízben uszó deszkán enni és inni, miközben az ember hátul kezével fecskendőt utánozhat...”

Érdekes, hogy ez az uszoda-vidámság nem szűnt meg az abszolutizmus alatt sem s a hatvanahetvenes évekbe fokozott erővel feléledt. Egy 1865. évből való tudósításban pl. a következőket olvassuk:

— Egyesek kiszöknek a szabad Dunába s ott a fatalpakon póréskednek nem nagy épülésére a mamáknak, kik az épen arra zajgó gőzhajón viszik cifra lányukat a bálba. Meglehet, hogy egy órával később ugyanazzal fog táncolni a kisasszony, ki ott az uszoda végében állta a tótágast vagy hánya — a méltatlan mama rémületére — a cigánykereket...
Siklóssy László.